

Tycka turist trist

Utvecklingen är nog bra, skriver Svante Folin, om det är kondomer och kylskåp vi vill ha.

Även om opinionskören domineras av de domedagsfrälstas disharmoniska *dies irae*-tjut så förmärks allt som oftast utbrott av *halleluja* från det marknadsentusiastiska segmentet. Deras maestro nummer ett är Julian Simon, professor vid Marylanduniversitetet och alla professionella apokalyptikers fasa.

Krönika

Simon, som troget förvaltar arvet från doktor Pangloss, är en fanatisk utvecklingsoptimist, som anser att den ohämmade marknaden i kombination med uppfinnarstilen kan hoppa över alla hinder och spränga alla "naturliga" gränser. Med statistiska serier bevisar han att allt blir bättre och bättre dag för dag.

Han har förvisso rätt när det gäller medellivslängd, hälsostatus och innehav av mobiltelefoner. Det kan däremot betvivlas om vi mår dubbelt så bra som våra föräldrar eller fyra gånger bättre än deras föräldrar. Simon betraktar befolkningskatastrofen som en malthusiansk myt – så länge vi inte sabbar marknadsmekanismerna och superfiffiga personer programenligt dyker upp, finns det inga hinder för att jorden skulle kunna upp bära 100 miljarder glada och mäta telluriner. Simon är ett eko av Spencer, som dekreterade: "Framsteget är inte en tillfällighet utan en nödvändighet."

Hot mot tillvarons värden

De facto utgör skenande folkökning, i synnerhet kombinerad med ökad levnadsstandard, ett dödligt hot mot alla tillvarons värden, enkannerligen de estetiska.

Den amerikanske ekonomen Fred Hirsch påpekar för 20 år sedan i sin snällrika och ignorerade bok *Social Limits to Growth* att den kapitalistiska (och ineffektiva den socialistiska) ekonomin genererar två artskilda *outputs*. Den första kategorin består av varor som kan åtnjutas utan hänsyn till att andra samtidigt konsumerar samma sak, sådant som hamburgare, kondomer, tipsextra och hemförsäkringar. Den andra kategorin är radikalt annorlunda, eftersom konsumtionen av dessa nyttigheter är kritiskt beroende av antalet andra som kan konsumera dessa exklusiviteter. Det rör sig om *positional goods*, sådant som blir värdefullt om det görs tillgängligt för majoriteten. Om alla blir Lucia, miss Universum eller jubelprofessorer blir vederbörande epitet meningslöst. Alla kan inte bo i en röd, liten stuga vid Stureplan eller ha patriciervilla med park och havsutsikt. I rus-

ningstrafik är alla andra bilar fientliga obstruktioner.

Positional goods är med andra ord sådana nyttigheter, vilkas värde är avhängigt av att bara en minoritet har tillgång till dem. Hirschs exemplifierar med att stå på tå i en folkmassa – om alla gör det är taktiken självnegerande.

De facto utgör skenande folkökning, i synnerhet kombinerad med ökad levnadsstandard, ett dödligt hot mot alla tillvarons värden, enkannerligen de estetiska.

På grund av den radikala inkomstutjämningen kan dagens triljonärer aldrig uppnå den standard som var självklar för gårdagens aristokrater och grosshandlare. Ödmjuka domestiker har bortfallit – när fick du senast en nystruken DN till frukost? Fakirens eleganta sammanfattning av den socialistiska ideologin "Proletären gärna ville dricka punch och spela kille" kunde inte förverkligas under en planekonomisk regim men väl under kapitalismen. Om den före detta proletären aspirerar på att planera östört i Florens eller i ensam majestät höra Maras lejon ryta i gryningen, då blir det däremot tvärstopp i profitmaskinerna.

De få återstående kulturella och naturliga oaserna har förvandlats till mardrömslika ghetton. Inspirerade av TV:s konstfullt förlygniga naturprogram å la Attenborough, som skildrar jorden som en arkipelag av ostörda naturparadis, vill allt fler själva uppleva intakt vildmark. Den finns inte. Medelhavet är en kloak. Avenyraren som ensam söker den ultimata naturupplevelsen på isjungfrun Mount Everest finner sig vada i en kökenmudding av konservburkar, begagnat dasspapper och alpinistlik (pietetsfullt bevarade av den eviga kolden). I världens äldsta nationalpark Yellowstone har det byggts luftkonditionerade glasburar för att personalen inte skall kvävas av besökarnas scooteravgaser. Afrikas svindlande sköna viltreservat förvandlas raskt till människokryllande temparker.

Om marknadsoptimisterna får rätt kommer vi snart att få dela våra redan starkt anfräta naturupplevelser med två och en halv miljarder kineser och indier. Simons främsta opponent Paul Ehrlich har alldeles rätt i åtminstone ett avseende – *People are pollution*. I Povel Ramels version:

*Icke tycka om turist,
tycka turist trist*

SVANTE FOLIN

Där de odödliga ligger

Den som inte vill grävas ner på Skogskyrkogården får ett tips av Olav Wiström.

Vi befinner oss vid den protestantiska kyrkogården intill Cestiuspyramiden i Rom. Siestan är slut, klockan är halv fyra på eftermiddagen och de ännu levande tillåts slinka inom de tjocka murarna. Vakten öppnar och stänger järnporten för var enskild besökare. Vi är välkomna på samma sätt som besvärliga släktingar från landet. Den halvskende och under lugg kikande, katolska kyrkogårdspersonalen hade helst sluppit både besökare och det suspekta jobbet som mest ger glirringar och flin från grannarna hemma i Trastevere.

De irrlärliga gravplats

På Il Cimitero Acattolico vilar de irrlärliga samt de grekiskortodoxa, protestanterna och ateisterna som döden dött i den Eviga staden. Protestanterna är i klar majoritet, den avdöda skandinaviska kolonin av främst författare, skulptörer och målare omfattar ett åttiotal personer.

"Här", säger Axel Munthe på sitt svulstiga manér, "dröme de sin skönaste dröm, här manades deras hug till höga syften, här adlades deras skönhetssvämmande lek till allvar. Och här vigdes de till ljusets stridsmän vid det odödliga Idealeats

altare." Flertalet satt halva tiden på kafé eller i än ruskigare lokaler, annars slet de på galärerna i jakt på föda och pengar under en mager månens kalla sken.

Estetikprofessorn Carl Rupert Nyblom har dock rätt i att kyrkogården är "fridfull och vänlig som ett barndomsminne, tilldragande och inbjudande som ett aningsfullt hopp."

Keats och Shelley är huvudnumren på kyrkogården. Fast det har också skyltats för August von Goethe, diktares ende och slarvige son, som till och med efter döden får spela den otacksamma rollen som surrogat för pappa.

Keats namn i vatten

Vid Keats gravsten, som saknar namn och årtal, samlas poesidyrkarna från kompassens tretio två streck för att begrunda det förgrämda epitafet: "Denna grav gömmer allt vad som var dödligt hos en engelsk poet, som på sin dödsbädd i sitt hjärtas bitterhet över sina fienders ondskefulla makt önskade dessa ord ristade på sin sten: *Här ligger en, vars namn var skrivet i vatten.*"

Gode vännen och målaren Joseph Severn, granne med Keats, tröstas den geniale misantropen. På minnestavlan i kyrkogårdsmuren läser vi förtrögt: "Keats! Om ditt älskade namn är skrivet i vatten, så har varje droppe fallit från någon sörjandes kind..."

Den gamle egyptologen Johan David Åkerblad, berömd för att ha

upptäckt runorna på Piræuslejonet i Venedig, vilar några meter bakom Keats och Severn, också arg in i döden. I översättning står det på hans modesta sten: "Till minne av Johan David Åkerblad från Sverige, död i Rom den 27 januari 1819, restes 1824 denna vård, på det att graven över en man, som bland främlingar var berömd för mångsidig lärdom, icke i följd av hans egna landsmäns försummelse skulle sakna en inskrift."

Ja, vad är egentligen ära? En inbillning, ett ord, en målad skylt, säger Shakespeares Falstaff. Här påminns vi oavbrutet om detta brinnande begär att utmärka sig.

Fridfullt vandrande bland cyprer, pinjer, lagerträd och blommande schersmin rycker vi till som av en elektrisk stöt: På en jättelik sten, synlig från femtio meter, läser vi CARL BILDT. Barmhärtige himmel, vad har hänt! Vi snubblar grusvägen fram, det svartnar för ögonen. Men det rör sig om förre ministern i Rom, Kristina- och Birgittakännaren. Frid över hans minne.

Sörjande stenängel

Vi vilar oss vid travertinblocket rakt fram och läser "Här vilar svenskar" och får i samma stund ögonen på det intagande monumentet *Angel of Grief* under vilken upphovsmannen med makt ligger jordad. Det är skulptören W W Story, som åtminstone på detta sätt velat gå till eftervärlden. En kopia av monumentet står för övrigt vid Stanford University i Kalifornien.

Varför sörjer denna ängel så förtyvlat där hon framstupa hänger över gravvården med ansiktet gömt i armvecket och en lång slapp arm dinglande? Kom hon aldrig över plinten i gymnastiken? Eller är det helt enkelt familjeflickan på vift som har tappat kontrollen och somnat över groggbordet efter en utvakad natt?

Nej, bort hädiska tanke! Vi plockar ett knippe lagerblad, beger oss så hem, tillredde en soppa på köttben (ej uppgärda) och kryddar den duktigt med stöldgodset från Il Cimitero Acattolico.

OLAV WISTRÖM

Jusek

och Finanstidningen har nöjet att på Sveriges nationaldag inbjuda till seminarier

Blågul framtid

Samtalet kretsar kring Magnus Karavelis just utkomna bok med samma titel. Har nationen överlevt sig själv? Eller är den en viktig resurs inför det tjugoförsta seklets utmaningar?

Fredag 6 juni kl. 12.00

PROGRAM

Diskussion kring nationens roll inom EU

I panelen:

Per Unckel, riksdagsledamot (m)
Anders Isaksson, journalist
Madeleine Leijonhufvud, professor och ordf i Jusek
Sverker Gustavsson, docent i statskunskap
Axel Odelberg, journalist
Magnus Karaveli, författare och journalist

Moderator är Knut Carlqvist, Finanstidningen

Avslutning ca kl 14.00

Arrangörerna bjuder på lunchbuffé

Plats: Operaterrassen. Antalet platser är begränsat. Vi ber Dig bekräfta Din medverkan till Per-Erik Holmström, Finanstidningen tel 08-677 45 90 eller på fax 08-677 45 81, E-mail: traffar@fti.se Boken "Blågul framtid" kan beställas hos bokförlaget Arena, 08-105383

FINANSTIDNINGEN

Premiär på Stora scenen
12 juli 1997

ÄNKEMAN
av Vilhelm Moberg
JARL

Björje Ahlstedt • Solveig Tomström
Gerthi Kulle • Rolf Skoglund • Kicli Bramberg
Carl-Magnus Dellow • Polli Nordström
Jonas Bergström m.fl.

Regi: Staffan Roos

Scenbild och kostym: Charles Koroly

Koreografi: Per Eric Asplund

Musik: Bruno Århus

DRAMATEN
sommaren

Biljetter: 08 667 06 80
#Dramaten Direkt 08 457 00 30.155#
Internetbokning: www.dramaten.se